

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD			PESEL											
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

*miejsce
na naklejkę*

dysleksja

**EGZAMIN MATURALNY
Z JĘZYKA KASZUBSKIEGO
POZIOM ROZSZERZONY**

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY

DATA: **18 grudnia 2014 r.**

CZAS PRACY: **180 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **63**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 13 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
3. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
4. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
5. Możesz korzystać ze słowników językowych.
6. Na tej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatorów.

Zadanie 1.

Jurk Hinz

Kùnc swiata z tima Majama

[...] Wiémë, że tak jak kaszëbszczégò, pòłożenié jãzëka Majów letczim nie je. Wiksi dzél młodégò pòkòleniô Majów mò ju szpańską mòwã za domôcą przëjãté. Jeleznosc majszczégò jãzëka pëzglô téz wielëna dialektów tegò jãzëka (w sami Gwatemalë je jich kòl 20), a achtniãcé blós jednégò z nich nié wszëtczim sã widzy. Nie je dzywnotã, że àutochtoniczny jãzëk Majów nôlepi sã ùchòwôł pò wsach i môlach Mezoamericzi, gdzie tzw. dzysdniowò kùltura sã nie zadosta. W jinëch regionach, chòc òd 20 lat rozmajité spòlëznë majã dbã ò to, cobë kùlturã, a w pierszi rédze majszci jãzëk òd zabòczeniô ùretac, efektë ti robòtë sã dosc mizerné. [...] Młodé pòkòlenié Majów widzy dzejania w czerënkù retowaniô majszczégò jãzëka za cëdaczenié i niepòtrzëbny trud, co skazywò nen jãzëk na gwësna marginalizacjã, a w kùncu na wëdziniãcé. Pòdług Christophera Moseleya, editora Atlasu Zagrozonëch Jãzëków Swiata [...] przinëdnosc mòwë zanòlégò òd tegò, „czë dóny jãzëk je przekòzywóny na dzecë”, z czim ù Majów nôlepi ju nie je. Chòc w Gwatemalë rząd mò przëznóné majszëmù jãzëkòwi taczì sóm sztatus, jak szpańszëmù, jegò przinëdnosc je baro zybòtlëwò. Przëdatnosc majszczégò jãzëka bãdze mni jawernò, pòkãdka Majowie nie dozdrzã wòrtnoscë w przedërchanim swòjégò jãzëka. [...]

Pòdług statistik UNESCO, co dwie niedzele swiat tracy jeden z swòjich jãzëków. Dlò Majów wprowadzenié swòjégò jãzëka do pùblëczny sferë je jedurnã nôdzejã na to, zebë nie zadzinał.

J. Hinz, *Kùnc swiata z tima Majama*, „Pomerania” 2013, nr 5, s. 30.

Zadanie 1.1. (0–1)

Christopher Moseley cwiërzy, że przinëdnosc gwòsnégò jãzëka zanòlégò òd tegò, czë je òn przekazywóny na dzecë. Rozwiñ ten argùment swòjima słowama.

.....

.....

.....

Zadanie 1.2. (0–1)

W jaczim celu autor tekstu prowòdzò òpinie Christofera Moseley’a? Napiszë swòj pòzdrzatk na nen temat.

.....

.....

.....

Zadanié 1.3. (0–1)

Majsczi jãzëk nôlepi sã ùtrzymiwô

- a) we wszëtczich gardach.
- b) w placach, do jaczych nie je doszlô terôczasnô kùltura.
- c) we wsach i môlach, gdzie je doszlô dzysdniowô kùltura.
- d) leno w Gwatemalë.

Zadanié 1.4. (0–2)

W kònteksce wëjimkù tekstu wëjasni jego titël.

.....

.....

.....

Zadanié 2.

Paweł Szczëpta

A gdzie są ne Kaszëbë?

[...] W Eùropejszi Ùnii je wiôlgô dba ò môlé [...] jãzëczy. To je takô znanka najégò kòntinentu, że kòle nas wiedno bëło fùl wszelejaczich lëdzy, różnëch jãzëków. Zdrzëta le chòc na Pòmòrzë: bëlé Kaszëbi, Miemcë (w Gduńskù czë kòle Chòniców), Frizowie (na Karwieńszich Błotach), bëlé Hòlendrë, Szkòcë (w Gduńskù) ë wiele jinszych. EÙ terô mô wiôlgã dbã ò to, żebë na najô eùropejskô znanka òsta ùtrzymónô procëm dominacji anielsczëznë ë „makdonaldizacji”. [...]

Dlô wespółòbòtë môlëch nòrodów z EÙ òsta pòwòloné EBLUL (Eùropejszcé Bióro Môlëch Jãzëków), jaczé mô sedzbã w Brukselë [...]. W nim trôfiają sã przedstòwcë môlëch jãzëków ë prócz trzëmaniô łączbë, ùjawerniają téz jinszé projektë wòzné dlô ùtrzëmaniô, rozkòscérzaniô ë wiédzë ò jejjich jãzëkù. Nié jinaczi je z Kaszëbama – téz mają swòjégò przedstòwcã, ò czim më piselë w ùszlëm miesãcu.

Na spòdlim EBLULA òsta dónô ùdba stwòrzeniégò internetowégò serwisu namienionégò môlim jãzëkóm. Serwis je dostãpny pòd internetowim adresã www.lingualia.net. Za cél mô skòscérzanié wszelczich infòrmacjów ò môlëch jãzëkach Eùropë. Sã hënë dzéle namienioné Łuzëczanóm, Frizóm ë jinszim. Je téz westrzód nich kaszëbsczi dzél. Môże na nim nalezc tekstë nòukòwé ò kaszëbiznie pò kaszëbskù i anielskù, lëteraturã kaszëbską ë lënczi do stronów pò kaszëbskù. [...]

Strona ta mô szansã stac sã nôwikszą bazã dónëch nié le ò Kaszëbach, ale téz ò jinszych môlëch jãzëkach. Nôwikszą a do tegò wielejãzëkówã [...].

Midzënòrodnô promòcjô ë rozkòscérzanié kaszëbiznë terô – w warënkach wòlnotë, pòliticzny pòjudzi ë téz wchòdaniô do EÙ mô wiôldzé mòzlwòtë. Më sami – mòzëmë ë mùsimë je zwënëgòwac – żebë ju wnetka nicht naju za grańcama nie pitôł „Në, a gdzie są ne Kaszëbë?”

P. Szczëpta, *A gdzie są ne Kaszëbë?*, „Òdroda” 2002, nr 2, s. 3.

(W tekście dostosowano pisownię do współczesnych zasad ortograficznych.)

Zadanié 2.1. (0–1)

Gwòsnyma słowama zapiszë tezã àutora tekstu zamklą w pierszim akapice.

.....
.....
.....

Zadanié 2.2. (0–1)

Na spòdlim drëdzégò akapitu zapiszë przënòmni trzë infòrmacje na témã Eùropejszczégò Bióra Mòlëch Jãzëków.

.....
.....
.....

Zadanié 2.3. (0–2)

Wëjasni ùzëcë pòzwë „makdonaldizacjô” i zastosowanié w ni cëdzësłowa.

.....
.....
.....

Zadanié 2.4. (0–1)

Eùropejskô Ûniô

- a) promùje leno anielsczy jãzëk jakno jãzëk midzënòrodny.
- b) promùje leno nòrodné jãzëczy wszëtczich krajów swiata.
- c) mô starã leno ò òchrónã kaszëbszczégò jãzëka jakno eùropejszczégò jãzëka nôbarzi ze wszëtczich zagrozonégò wëmiarcym.
- d) mô starã ò òchrónã mòlëch jãzëków.

Zadanié 2.5. (0–2)

Przedstawi pòzdrzatk autora na òpisóné zagadnienia. Pòdôj 1 argùmeít.

.....
.....
.....

Zadanié 2.6. (0–1)

Dobierze antonimë do słów:

- 1) dominacjô –
- 2) pòjuga –

Zadanie 3. (0–20)**Przetłumacz tekst na język polski.**

Zôczątczi karna lëteratów Zymk sygają jeseni 2000 rokù, czedë to Róman Drzéżdżón, a téz Michôł Piéper zacząłë pòlpriwatną òbgòdkã nad kòndicją terôczasny kaszëbsczy lëteraturë. Brëkòwnota òdnieseniô swòjich òbzérków do mësleniégò jinëch doprowadzëła do te, że w strëmiannikù 2001 rokù òdbëło sã pierszë szerszë zéńdzenié młodëch ùtwórców, co piszą pò kaszëbskù, w gòscynnëch zalach Mùzeùm Kaszëbskò-Pòmòrszczi Pismieniznë i Mùzyczi w Wejrowie. Wnenczas to Grégór J. Schramke sparłãczył cząd rokù z wiekã àutorów i zabédowòł pòzwã Zymk jakno wëapartnienié dlô lëdzy, chtërny chcelë twòrzëc lëteraturã w kaszëbsczim jãzëkù we wszelejaczich fòrmach pòezji, prozë i dokazów na binã. [...] Karno młodëch kaszëbszczich ùtwórców bëło w sztóce założeniô òkrãżim dwadzescelalnëch i trzëdzescelalnëch lëdzy. W dalszich równak latach jich młodosc przeszła w dozdrzeniałosc, chòc jak pòdczorchiwają nòlëżnicë Zymkù, to ò dëchòwą młodosc jidze w jich samòpòzëwanim sã, a nie ò biologiczny wiek.

D. Kalinowsczi, *Zymk wcyg òdnòwióny – kaszëbsczë lëteracczë òkrãżë*, „Zymk”, „Stegna” 2011, nr 1, s. 2.

PRZEKŁAD

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4.

Wybierz jeden temat i napisz wypracowanie.

Temat 1. Czë terôczasnô kaszëbizna wcyg brëkùje herojów na miarã Ramùsa? Rozważë problem na spòdlim pòdónégò fragmentu pòwiescë *Žëcé i przigòdë Remùsa* Aleksandra Majkòwsczegò nawlekającë téż do całégò dowodu i jinégò tekstu kùlturë. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówòw.

Aleksander Majkòwsczi

Žëcé i przigòdë Remùsa

(fragment)

Tej jò òczë pòdniósł na lica królewionczi i zabòcził, że jem mòlim Remùsã. A duch taczì wstąpił we mie, zem znòwù jał mierzëc òczama drogã przez rzékã. Ale tej jem widzòł, jak z wòdë kù mie dwigalë sã trzë ùkòzczi òpòczné i straszné.

Ale królewionka ùchwëcëła mie za rãkã i pòcészalã:

– Nie bój sã pastuszkù! Nen stolëm nadzi, co pò sòm pas w wòdze sã czaji, bådze cã chcòł scygnãc na gruńt rzëczi, jimiã jegò Trud. A nen drëdzi, co na grëbim camrze plënie pò wòdze, a pësk mò jak dżënia, a òczë, z chtërnëch bijã zeloné parmienie, jimiã jegò Strach. Zdrzë, jak skóra jegò gładkò sã mieni we wszëtczich kròsach tãgòwëch. Czò, jak jegò skrzydła szãtopierzowé bijã ò siebie jak klekòtczi we Wiòldzi Piãtk. – Nie bój sã, pastuszkù, straszëdla tegò, bò dobãdziesz, bëles wierzil w swòjã gwiondzã... A widzysz tam tã biãkã na kraju? – W bëstrëch ruchnach sedzy, nodzi pòd siebie jak kròwc. [...] Kòzdi rôz, jak skarëpã cësnie, zatrzãse głowã, zazwòni zwòneczkama, zasmieje sã i wòłò – Niewòrto – Smiészne ùkòzczi przed twòje òczë czarzëc bådze, bë cã do smiechù dostac. Ale smiòc sã nie bãdziesz, bò swiãtã sprawã mòsz przed sobã. [...] Przed tim pòszëdlã miëj sã na bacznoscë! – Nògòrszë òno.

A jimiã jegò: – Niewòrto!

A jò wszëtckò widzãcë, nabròł dëcha i rzekł jem do swòji dëszë: – Terò weznã i przeniesã królewionkã przez wòdã, a niech sã stanie, co chce!

A. Majkòwsczi, *Žëcé i przigòdë Remùsa*, Gdańsk, brak roku wydania, s. 38–40.

Temat 2. Dokònoj przërównawczi interpretacji pòdónëch dowodów. Twòja robòta miałabë miec co nòmni 300 słówòw.

Aleksander Majkowski

Zbùdzëta sã, Kaszëbë!

To nie je na zòdny planece pisóné,
Že zdzinã Kaszëbë ze swiata nieznóné,
Že zdmùchnã ze zemi nas wrodzë jak plewë
Že pò nas nie bådze pamiãtczi ni spiëwë!
Že zdzinie ta mòwa, jak żdze kòle płota
Na smierc lëtoscëwã nieznónò serota,
Ta mòwa kaszëbskò, co z biëgã sã czasów
Strojila do nótë i mòrza, i lasów!

Wiãc zbùdztaż sã gbùrów szlachetnëch tësãce,
Co w herbach wòdzyta tërecczé miesãce!
Òbùdztaż sã chłopë, wa cny sënowie Mszczëga,
Òd jader na mòrzu, na łãdze òd plëga!
Co wartã nad mòrzã nõbòżnie i hardo
I mòrzu i zemi trzëmòta sã cwiardo! –
Wëcygnita rãkã i pòmòc wóm wstònie:
To jidã Mazurze – Slãzòcë – Pòlanie!

Nóm jedna òjczëzna i wiara, i dola,
I jednym nas pasã òbjimò niewòla,
I jedno nas łączy w lud jeden ògniwo,
I jedno zakwitnie redosné nóm żniwo!

A. Majkowski, J. Karnowski, L. Heyke, *Poezja młodokaszubów*, oprac. i przyp. H. Makurat, wst. J. Borzyszkowski, A. Kuik-Kalinowska, H. Makurat, Gdańsk 2012, s. 443.

Jan Karnowski

Pùstò noc

Smùtno jak czej na smãtòrzu,
Tam gdzie piérwi bëło gwësnie –
Dòwno òni pòchòwelë
Nasze spiéwë, nasze piesnie!

Miesãc w czòrnëch brodzy chmùrach,
Noce płaczą gòrzczé rosë –
Leno jałowc szëmi w bòrze,
Leno kwitną szaré wrzosë.

Skòwrónk skrzidła swòje stulił,
Bòcón wcale nie klekòce,
Lëdzóm płaczci w òczach stojã
Dëcht, jak czedë w „pùsti nocë!”

Za to żesta pòchòwelë
Nasze piesnie, nasze spiéwë.
Za to kwitną wama wrzosë,
Za to wiãdnã wama séwë!
Za to Pón Bóg waju kòrze
Wszãdze: w pòlu, łące, bòrze!

A. Majkowski, J. Karnowski, L. Heyke, *Poezja młodokaszubów*, oprac. i przyp. H. Makurat, wstęp J. Borzyszkowski, A. Kuik-Kalinowska, H. Makurat, Gdańsk 2012, s. 450–451.

Dotted lines for handwriting practice.

A series of horizontal dotted lines for writing, spanning the width of the page and arranged in approximately 25 rows.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabele wypełnia egzaminator!

		Liczba punktów	Suma	Uzasadnienie przyznania 0 punktów
wypowiedź argumentacyjna	A.	0 – 2 – 4 – 6		
	B.	0 – 2 – 4 – 6		
interpretacja porównawcza	A.	0 – 1 – 2 – 4		
	B.	0 – 3 – 6 – 9		
	C.	0 – 2		
	D.	0 – 2 – 4		
	E.	0 – 1 – 2		
	F.	0 – 2 – 3		
	G.	0 – 2 – 4		
	H.	0 – 2 – 3		

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)